

Kâinatı kuşatan kanunlar

Mustafa Bey: “Otuzuncu Sözün İkinci Maksad Üçüncü Noktada geçen ‘Yedi Kânûnu’ açar mısınız?”

Kur’ân-ı Kerîm’in rehberliğinde kâinâtın gizli sırlarını açan, okuyan ve kâinât kitabını nasıl okuyabileceğimizi eserleriyle bize de gösteren Bedüzzaman Hazretleri, Otuzuncu Söz’de, maddenin en küçük yapı taşı olan atomların başıboş olmadıklarını yedi kânûnla nazarımıza sunar. Bu kanunları şöyle özetleyebiliriz:

1- Kanun-u Rububiyet: Bütün varlıkları terbiye eden Sâni-i Hakîm’dir. Cenâb-ı Hak her şey için, o şeye münâsip bir kemâl noktası ve o şeye lâayık bir varlık feyzi mertebesi tayin etmiş ve o varlığa o kemâl noktaya ulaşması için bir kâbiliyet vermiştir. Bütün bitkilerde ve hayvanlarda bu kânûn hâkimdir. Bu kânûn cansız maddelerde de geçerlidir. Çünkü meselâ âdî toprağa bakıyoruz ki, elmas derecesinde ve yüksek cevherler mertebesinde bir terâkkî ve yükseliş sergiliyor. Anlaşıyor ki, Cenâb-ı Allah bütün varlıkları, bütün zerrelere ve bütün atomları hususî terbiyesi altında halden hale her an çevirmektedir. Her değişiklik daha ileri olgunluğa ve daha büyük kemâle doğru atılan yüksek bir adım olarak tecellî ediyor. Atomlara, terbiyesi altında sonsuz olgunluklara doğru sayısız hareketler veren bu “İlâhî terbiye kânûnu” kâinâta her şeye hâkimdir.

2- Kanun-u Kerem: Cenâb-ı Hak, fitrî olsun, irâdeye bağlı olsun, her hizmetin ücretini ya hizmet içinde, ya da hizmet bitiminde peşinen ödüyor. Meselâ nesillerin çoğalmasında görevlendirdiği hayvanlara ücretlerini birer maaş gibi birer cüz’î lezzet şeklinde peşinen veriyor. Arı, bülbül ve sâir hayvanlara yaptıkları hizmete bedel bir makam veriyor. Kâinâta hiçbir şey hizmetini bedelsiz ve ücretsiz yapmıyor. Bundan anlaşılıyor ki, kâinâtı bir “İlâhî ikrâm ve cömertlik kânûnu” kuşatmış haldedir.

3- Kânûn-u Cemal: Her şey olağanüstü güzeldir. Her şeyin hakîkati ve güzelliği Allah’ın bir ismine dayanıyor, o isme ayna oluyor. O şey ne kadar güzelleşse o ismin şerefinedir. Çünkü güzelliği isteyen o isimdir. O şeyin kendisi bilse de, bilmesede o güzellik Allah tarafından istenen bir sonuçtur. Atomlar bu güzel sonuca doğru kasıtlı ve bilinçle sevk edilmektedirler. Her şey bu kânûnun elinde olabilecek en güzel biçimde varlığını sürdürür. Bu hakikat kâinâtın bir “Güzelleştirme Kânûnuna” tâbi

olduğunu gösteriyor.

4- Kânûn-u Rahmet: Fâtır-ı Kerîm, varlıklara verdiği kemâli ve olgunluğu, varlıkların hayatlarının bitmesiyle geri almıyor. O olgun davranışların meyvelerini, netîcelerini, mânevî hüviyetini, mânâsını ve ruhlu ise ruhunu bâkî kılıyor. Meselâ dünyada insanı mazhar ettiği olgunlukların mânâlarını, meyvelerini bâkîleştiriyor. Hattâ bir meyve üstünde söylenen “Elhamdülillah” kelimesini, cisimleşmiş bir Cennet meyvesine çeviriyor ve Cennette tekrar ona ikrâm ediyor. Şu hakîkat bütün kâinâtı sarmış görünüyor. Bu hakîkatta muazzam bir “Rahmet Kânûnu” kendini gösteriyor.¹

5- Kânûn-u Hikmet: Eşsiz Yaratıcı Cenâb-ı Hak israf etmiyor, boş iş yapmıyor. Meselâ güz mevsiminde vazifesi bitmiş, vefât etmiş mahlûkların maddî enkazlarını bahar yaratıklarında kullanıyor. Elbette, “Yeryüzünün başka bir şekle gireceği gün”² âyetinin ve “Asıl hayata mazhar olan ise âhiret yurdudur”³ âyetinin işâretiyle şu dünyada cansız ve şuursuz olmakla berâber, mühim vazifeler gören yeryüzü atomlarını; taşı, ağacı ve her şeyi hayat ve şuur sahibi olan âhiretin binâlarında kullanmak hikmet gereğidir. Çünkü harap olmuş dünyanın atomlarını dünyada bırakmak veya yokluğa atmak israftır. Bu hakîkat bizi kâinâtı kuşatan bir “Hikmet Kânûnuna” götürüyor.

6- Kânûn-u Adl: Şu dünyanın pek çok eserleri, mâneviyâtı, meyveleri, cinlerin ve insanların amelleri, amel defterleri, ruhları ve cesetleri âhiret pazarına gönderiliyor. Elbette o meyvelere ve o mânâlara hizmet eden ve arkadaşlık eden yeryüzü atomları dahî vazîfe noktasında kendine göre kemâle erdikten sonra yani hayat nuruna çok defa hizmet ettikten ve mazhar olduktan ve hayatıyla sayısız defa Allah’ı zikrettikten sonra şu harap olacak dünyanın enkazı içinde, şu atomları öteki âlemin binâsında kullanmak adâlet ve hikmetin gereğidir. Böylece bir atomun bile ebediyet hakkı zâyi edilmiyor, tanınıyor. Şu hakîkat bizi kâinâtı saran “Adalet Kanununa” ulaştırıyor.

7- Kanun-u İhata-i İlmî: Ruh cisme hâkim olduğu gibi, kaderin yazdığı emirler ve programlar da cansız maddelere hâkimdir. Maddeler, kaderin yazdığı mânevî yazılara göre mevki ve nizam almaktadırlar. Meselâ, çeşit çeşit yumurtalar ve nutfeler, sınıf sınıf çekirdekler, cins cins tohumlar kaderin ayrı ayrı yazdığı emirler ve programlar cihetiyle, ayrı ayrı makam ve nur sahibi oluyorlar. Ve böylece sayısız varlıklara kaynak oluyorlar. Oysa bütün o yumurtaların, nutfelerin, çekirdeklerin ve tohumların maddeleri birdir, fakat çok muhtelif varlıklara kaynaklık etmektedirler. Elbette defalarca hayâtî hizmetlerde ve tesbihatlarda bulunmuş ve hizmet etmiş bir atomun mânevî cephesinde o mânâların hikmetlerini kader kaleminin yazıp kaydetmesi, İlâhî ilmin gereğidir. Bunda pek büyük bir “İlim Kânûnu” gözler önüne

serilmektedir.

Bu pek yüksek kânûnların görünen uçları arkalarında birer ism-i Azam ve o İsm-i Azamın büyük tecellîsi görünüyor. O tecellîden anlaşılıyor ki, sâir varlıklar gibi, şu dünyadaki atomların hareketleri ve titreşimleri dahî, gâyet yüksek hikmetler için, kaderin çizdiği sınırlar içinde, kudretin verdiği emirlere göre, hassas bir ilmî ölçü içinde hareket ediyorlar. Âdetâ başka yüksek bir âleme gitmeye hazırlanıyorlar.

Öyle ise hayat sahibi cisimler, o seyyah atomlara birer okul, birer kışla, birer misafirhane hüviyetindedirler.⁴

Dipnotlar:

1- Sözler, s. 511.

2- İbrâhîm Sûresi, 14/48.

3- Ankebût Sûresi, 29/64.

4- Sözler, s. 512